

UCHWAŁA NR /...../21
RADY POWIATU KUTNOWSKIEGO
z dnia 2021 r.
w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób
Niepełnosprawnych na lata 2021-2027”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r.

o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) Rada Powiatu Kutnowskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kutnowskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Realizacja polityki wobec osób niepełnosprawnych spoczywa zarówno na organach i instytucjach państwa, ale także na lokalnych samorządach powiatowych i gminnych, o czym świadczą zapisy art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 roku, poz. 426, 568, 875,

z 2021r. poz. 159).

Opracowany „Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2027” ma na celu m.in. zespolenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym, podejmowanie działań na ich rzecz, pełną realizację zadań powiatu, wynikających z ustaw oraz stworzenie formalnej podstawy do pozyskiwania środków finansowych, aby można było realizować pomoc dla osób niepełnosprawnych, a także dostosowanie otoczenia dla potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami.

Zapisy programu odnoszą się do wielu dziedzin życia społecznego, gdzie osoby niepełnosprawne napotykały na bariery funkcjonalne utrudniające pełne korzystanie z praw, a nawet wykonywania obowiązków obywatelskich.

Program wyznacza kierunki, w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności, dlatego też program ten kierowany jest do organizacji pozarządowych oraz instytucji zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi.

Treść programu została poddana konsultacjom społecznym oraz została skonsultowana z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych.

Załącznik do

Uchwały nr

Rady Powiatu Kutnowskiego

z dnia 2021 r.

**Powiatowy Program
Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
na lata 2021-2027**

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Kutno 2021**

CZEŚĆ I - Wstęp

1.1. Nazwa programu	3
1.2. Miejsce realizacji programu	3
1.3. Podstawa prawna	3
1.4. Wprowadzenie	3
1.5. Adresaci programu	5

CZEŚĆ II – Diagnoza

2.1. Opis problemu	6
2.2. Zasoby instytucjonalne	8
2.2.1. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kutnie	8
2.2.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie	13
2.2.3. Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie	19
2.2.4. Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej pow. kutnowskiego	22
2.2.5. Warsztaty Terapii Zajęciowej	23
2.2.6. Domy pomocy społecznej	26
2.2.7. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kutnie	28
2.2.8. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kutnie	30
2.2.9. Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy nr 1 w Kutnie	31
2.2.10. Ośrodek Szkolno – Wychowawczy dla Słabo Słyszących w Kutnie	32
2.2.11. Ośrodek Rewalidacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy. „ Niezabudka” w Kutnie	33
2.2.12. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kutnie	34
2.3. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu kutnowskiego	36
2.4. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych	37

CZEŚĆ III - Cele programu

3.1. Cel strategiczny	39
3.1.1 Cele operacyjne	39
3.2. Podsumowanie	49

CZĘŚĆ I - Wstęp

1.1. Nazwa programu

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027

1.2. Miejsce realizacji programu

Powiat Kutnowski

1.3. Podstawa prawna

- ▲ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych;
- ▲ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- ▲ Ustawa z dnia 5 czerwca 1997 roku o samorządzie powiatowym;

Opracowany „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych Powiatu Kutnowskiego na lata 2021- 2027” jest wykonaniem delegacji ustawowej zawartej w art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Osobami odpowiedzialnymi za realizację oraz tworzenie corocznych sprawozdań z realizacji powyższego Programu są pracownicy Działu ds. osób niepełnosprawnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie.

Stworzenie spójnego systemu wspierania osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niezbędne do osiągnięcia celu, jakim jest zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły one w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym.

Realizacja powyższego celu będzie również dopełnieniem zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kutnowskim na lata 2021-2027.

1.4 Wprowadzenie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027 ma służyć tworzeniu powiatu otwartego i dostępnego na potrzeby wszystkich mieszkańców. Samorząd powiatowy będzie tworzył warunki zapewniające osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej, dostęp do informacji, edukacji,

rynku pracy i infrastruktury publicznej. Niepełnosprawność to niewątpliwie jeden z ważniejszych problemów społecznych współczesnego świata. Świadczą o tym: jego rozmiar i złożoność oraz specyfika działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Aby móc szerzej omówić zagadnienie niepełnosprawności skupmy się na samej definicji wyrażenia „osoba niepełnosprawna” oraz „niepełnosprawność”.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania organizmu w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne.

Sama niepełnosprawność określana jest przez WHO poprzez wprowadzenie pojęć :

- **Niesprawność (impariment)** - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- **Niepełnosprawność (disability)** - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- **Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap)** - ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Natomiast zgodnie z wytycznymi GUS ogólną zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na dwie grupy, tj. :

- osoby niepełnosprawne **prawnie**, to takie osoby, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony.

- osoby niepełnosprawne **biologicznie**, to takie osoby, które nie posiadają, ale mają bądź odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

Program jest dokumentem perspektywicznym, kreującym w sposób generalny kierunki prowadzonej działalności, stąd cele odznaczają się stosunkowo dużym stopniem ogólności i dłuższą perspektywą czasową.

Jako główny cel tego programu przyjęto stworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym, korzystanie z dóbr

kultury, nauki oraz sportu i rekreacji. Realizacji tego celu mają służyć planowane działania na rzecz poprawy warunków funkcjonowania w życiu społecznym, w tym objęcie pomocą osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ważnym elementem programu jest wspieranie osób niepełnosprawnych w sferze życia zawodowego poprzez stwarzanie warunków zatrudniania lub podejmowania przez osoby niepełnosprawne pracy na własny rachunek. W działaniach na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych zostanie położony nacisk na zadania sprzyjające kształtowaniu właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności, oraz przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

Opracowany „Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2027” odnosi się do wielu dziedzin życia społecznego, gdzie osoby niepełnosprawne napotykają na bariery funkcjonalne utrudniające pełne korzystanie z praw, a nawet wykonywania obowiązków obywatelskich. Podstawowymi celami opracowania programu były: zespolenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym, podejmowanie działań na ich rzecz, pełna realizacja zadań powiatu, wynikających z ustaw oraz stworzenie formalnej podstawy do pozyskiwania środków finansowych, aby można było realizować pomoc dla osób niepełnosprawnych.

1.5. Adresaci programu

Program adresowany jest do całej społeczności powiatu kutnowskiego a w szczególności do osób niepełnosprawnych, ich rodzin oraz kadry pomocy społecznej, rynku pracy i oświaty. Program wyznacza kierunki, w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności, dlatego też program ten kierowany jest do organizacji pozarządowych oraz instytucji zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi. Powiatowy program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych jest z założenia programem wieloletnim. Niezbędne jest ciągle edukowanie społeczeństwa w celu zmiany jego nastawienia do osób niepełnosprawnych. W realizację programu należy włączyć jak największą liczbę instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Przygotowany program poprzedzony jest diagnozą problemów występujących wśród osób niepełnosprawnych na terenie powiatu kutnowskiego w latach poprzednich.

CZEŚĆ II – Diagnoza

2.1. Opis problemu

Życie oraz funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie uzależnione jest od wielu czynników, a także życzliwość społeczeństwa. Zadania w zakresie niepełnosprawności są trudne i złożone. Wymagają bowiem uwzględnienia nie tylko potrzeb osób niepełnosprawnych, ale także włączenia tych osób i ich rodzin, jeśli to tylko możliwe, do aktywnego radzenia sobie z problemami.

Niepełnosprawność to problem społeczny, który wciąż istnieje. Obecne i przyszłe organy administracji państwowej, rządowej i samorządowej powinny się z nim zmierzyć. Mimo ogromnego postępu w sferze świadomości społecznej, osoby niepełnosprawne dalej są odbierane jako wyalienowane i unikające kontaktów społecznych. Pomimo podejmowanych działań nadal istnieje potrzeba edukacji społecznej, wzmożenia starań podmiotów na rzecz wyrównania szans we wszystkich sferach życia osób niepełnosprawnych, tj. życia społecznego, kształcenia ogólnego i zawodowego oraz organizacji czasu wolnego.

Według wyników Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS) w 2014 roku w Polsce było 7,7 mln (dokładnie 7 689,8 tys.) osób niepełnosprawnych biologicznie, tj. osób, które zadeklarowały ograniczoną zdolność.

Według dotychczas stosowanej w badaniach stanu zdrowia metodologii populacja osób niepełnosprawnych wynosiła 4,9 mln. Przy określaniu jej liczby uwzględniano zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie niepełnosprawności, jak i (lub/i) osoby o ograniczonej zdolności wykonywania czynności, ale tylko w stopniu poważnym.

Liczba dzieci niepełnosprawnych ogółem na koniec 2014 r. według EHIS wynosiła ponad 211 tys. (55 tys. prawnie i biologicznie, blisko 127 tys. prawnie i 29 tys. tylko biologicznie). Liczba osób niepełnosprawnych biologicznie (wg definicji stosowanej w badaniu) w wieku 15 lat i więcej wynosiła 7 414 tys.

Według EHIS prawne orzeczenie o niepełnosprawności lub równoważne posiadało prawie 3,8 mln Polaków (w tym blisko 194 tys. dzieci do lat 16 z aktualnym orzeczeniem o niepełnosprawności).

W rezultacie pod koniec 2014 r. struktura osób niepełnosprawnych prawnie według wyników Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia przedstawiała się następująco: 42 % osób niepełnosprawnych prawnie posiadało orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, 28 % osób posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,

a 25% osób posiadało orzeczenie o stopniu lekkim. Dzieci do lat 16 natomiast stanowiły 5% ogółu populacji osób niepełnosprawnych prawnie.

Powiat kutnowski położony jest w centrum Polski, pomiędzy dużymi aglomeracjami: Łodzią, Warszawą i Poznaniem. Po reformie administracyjnej kraju powiat leży w województwie łódzkim.

Powiat kutnowski graniczy z 5 powiatami: łęczyckim, gostynińskim, włocławskim, kolskim oraz łowickim i 3 województwami: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i mazowieckim.

Na powiat składa się 11 gmin, w tym 1 miejska – Kutno, 2 miejsko-wiejskie: Żychlin i Krośniewice oraz 8 wiejskich: Bedlno, Dąbrowice, Krzyżanów, Kutno, Łanięta, Nowe Ostrowy, Oporów i Strzelce. Centrum powiatu stanowi Kutno 43 911 osób (GUS, dane na rok 2019).

Powiat kutnowski zamieszkuje 96 569 ludności (stan na 2019 r. GUS).

Wstępna diagnoza w zakresie problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych obejmuje następujące zakresy:

1. zakres usług świadczonych przez różnego typu placówki w realizowanych przez nie zakresie działań stanowiące niezbędny element do określenia kierunków działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
2. zakres usług świadczonych przez organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie kutnowskim.

Poważnymi problemami z jakimi zmagają się osoby niepełnosprawne to m.in. trudności w uzyskaniu zatrudnienia, możliwość rehabilitacji, bariery architektoniczne oraz problemy edukacyjne, trudny dostęp do usług medycznych oraz korzystania z transportu i komunikacji,

trudności w uzyskaniu specjalistycznego sprzętu, trudne warunki materialne, bytowe oraz mieszkaniowe, a także ograniczony dostęp do rozrywki i wypoczynku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności są w powiecie podstawowymi jednostkami, których głównym zadaniem oraz priorytetem jest udzielanie wszechstronnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych tj. udzielenie dofinansowań, orzekanie o niepełnosprawności do celów pozarentowych oraz poradnictwo osób niepełnosprawnych.

Zakres działań PCPR oraz Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności jest istotnym elementem rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, która powinna z założenia przygotować takie osoby do pełnienia ról społecznych właściwych dla danej jednostki.

Rehabilitacja zawodowa to zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie.

2.2. Zasoby instytucjonalne w powiecie

2.2.1. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Podstawowym zadaniem Zespołu jest orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych.

Swoim działaniem obejmuje on mieszkańców powiatu kutnowskiego. Najczęstszym powodem złożenia wniosku o ustalenie niepełnosprawności jest chęć skorzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, z zasiłku pielęgnacyjnego, zatrudnienia oraz uzyskania dofinansowań.

Wydawane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kutnie orzeczenia o niepełnosprawności określają wskazania niezbędne do spełnienia, aby osoba niepełnosprawna funkcjonowała stosownie do jej możliwości psychofizycznej oraz pokonywała bariery w procesie integracji społecznej. Zespół wydaje orzeczenia o stopniu niepełnosprawności oraz orzeczenia o niepełnosprawności, na podstawie których dana osoba może ubiegać się o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej oraz karty parkingowej. Osoby posiadające orzeczenia wydane przez organy rentowe mogą również wnioskować o wydanie legitymacji upoważniającej do ulgowych przejazdów.

Niepełnosprawność jest jednym z najbardziej złożonych problemów społecznych. Przyczyny niepełnosprawności są bardzo zróżnicowane i indywidualne. Instytucja, która kwalifikuje osoby i określa ich niepełnosprawność to ZUS, KRUS, Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, MSW.

Cele, dla których niezbędne jest wnioskodawcom uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności są różnorodne. Poniższa tabela przedstawia liczbę i cel przyjętych wniosków.

Tab. nr 1 Podział wniosków o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wg celu złożonych wniosków (osoby po 16 roku życia):

L.p.	Cel złożenia wniosku	Rok 2013	Rok 2019
1.	Odpowiednie zatrudnienie	755	631
2.	szkolenie	2	7
3.	Uczestnictwo w terapii zajęciowej	10	8
4.	Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	352	212
5.	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji /korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych	360	389
6.	Zasiłek pielęgnacyjny	484	454
7.	Korzystanie z karty parkingowej	162	205
8.	Inne	465	515
RAZEM :		2590	2421

Tab. nr 2 Podział wniosków według przyznanego stopnia niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) :

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	Znaczny	596	596
2.	Umiarkowany	1434	1449
3.	Lekki	494	389
RAZEM :		2524	2434

Tab. nr 3 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu *na wiek*(osoby po 16 roku życia) :

L.p .	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	16-25 lat	180	129
2.	26-40 lat	254	224
3.	41-60 lat	1165	887
4.	61 lat i więcej	925	1194
RAZEM :		2524	2434

Tab. nr 4 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu *na wykształcenie* (osoby po 16 roku życia) :

L.p .	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	Mniej niż podstawowe	54	51
2.	Podstawowe	779	649
3.	Zasadnicze	754	744
4.	Średnie	778	770
5.	Wyższe	159	220
RAZEM :		2524	2434

Tab. nr 5 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu *na płeć* (osoby po 16 roku życia) :

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	Kobieta	1320	1324
2.	Mężczyzna	1204	1110
RAZEM :		2524	2434

Tab. nr 6 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu *na status zawodowy* (osoby po 16 roku życia) :

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	Pracuje	543	621
2.	Nie pracuje	1981	1813
RAZEM :		2524	2434

Tab. nr 7 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu na rodzaj wiodącego schorzenia (osoby po 16 roku życia) :

L.p.	Symbol	Nazwa schorzenia	Rok 2013	Rok 2019
1.	01-U	Upośledzenie umysłowe	13	7
2.	02-P	Choroby psychiczne	179	216
3.	03-L	Zaburzenia głosu, mowy i słuchu	248	212
4.	04-O	Choroby narządu wzroku	57	58
5.	05-R	Upośledzenie narządu ruchu	630	722
6.	06-E	Epilepsja	36	21
7.	07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	663	579
8.	08-T	Choroby układu pokarmowego	68	73
9.	09-M	Choroby układu moczowo – płciowego	64	95
10.	10-N	Choroby neurologiczne	377	314
11.	11-I	Inne, w tym schorzenia : endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	187	228
12.	12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	2	9

Warto zauważyć, że najwięcej osób jest ze schorzeniem narządu ruchu, a także układu oddechowego oraz układu krążenia. Najmniej, bo tylko 9 osób, posiada całościowe zaburzenia rozwojowe.

Tab. nr 8 Podział według celu złożonych wniosków (osoby do 16 roku życia):

L.p.	Cel złożenia wniosku	Rok 2013	Rok 2019
1.	Zasiłek pielęgnacyjny	134	130
2.	Zasiłek stały	127	73
3.	Inne	8	14
RAZEM :		269	217

Tab. nr 9 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu *na wiek* (osoby przed rokiem życia) :

16

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	0-3 lata	44	47
2.	4-7 lat	60	59
3.	8-16 lat	117	95
RAZEM :		221	201

Tab. nr 10 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, podział ze względu *na płeć* (osoby przed 16 rokiem życia) :

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2019
1.	Kobieta	85	73
2.	Mężczyzna	136	128
RAZEM :		221	201

Tab. nr 11 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. podział ze względu *na rodzaj wiodącego schorzenia* (osoby przed 16 rokiem życia) :

L.p.	Symbol	Nazwa schorzenia	Rok 2013	2019
1.	01-U	Upośledzenie umysłowe	9	1
2.	02-P	Choroby psychiczne	19	4
3.	03-L	Zaburzenia głosu, mowy i słuchu	13	13
4.	04-O	Choroby narządu wzroku	12	17
5.	05-R	Upośledzenie narządu ruchu	26	19
6.	06-E	Epilepsja	12	12
7.	07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	31	21
8.	08-T	Choroby układu pokarmowego	5	6
9.	09-M	Choroby układu moczowo – płciowego	7	5
10.	10-N	Choroby neurologiczne	35	17
11.	11-I	Inne, w tym schorzenia : endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce,	25	33

		zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego		
12.	12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	27	53

Coraz częściej mówi się o edukowaniu społeczeństwa na temat niepełnosprawności. Wiedza to pierwszy krok w mierzeniu się z chorobą. Odpowiednia profilaktyka, diagnoza a następnie leczenie daje nadzieję na poprawę stanu zdrowia.

Okazuje się, że najwięcej osób niepełnosprawnych posiada tylko wykształcenie zasadnicze i średnie. Najmniej, bo 51 osób posiada wykształcenie mniej niż podstawowe. Te dane pozwalają twierdzić, że poziom świadomości i wiedzy ma tu duże znaczenie.

2.2.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie funkcjonuje przy ul Krzywoustego 11 w Kutnie.

Do obowiązkowych zadań powiatu należą zgodnie z art. 35 a ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnieniu osób m.in.

1. opracowywanie i realizacja programów zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych,
2. współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji powyższych programów,
3. przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
4. podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
5. współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej,
6. dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
7. dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych,
8. dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

9. dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
10. dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży,
11. dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
12. realizacja zadań zleconych.

Działem PCPR w Kutnie zajmującym się dofinansowaniami ze środków PFRON jest dział rehabilitacji ds. osób niepełnosprawnych. Rodzaj dofinansowań realizowanych przez PCPR w Kutnie:

- dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie do środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych,
- dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego,
- dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych oraz architektonicznych,
- dofinansowanie w ramach programów finansowanych ze środków zewnętrznych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
- dofinansowania w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III”
- dofinansowanie w ramach programu pilotażowego „Aktywny samorząd”.

Poniższe tabele ukazują wydatkowanie środków PFRON na poszczególne zadania, kwoty oraz liczbę osób, która skorzystała z dofinansowań.

Tab. nr 12 Liczba osób dorosłych oraz opiekunów osób dorosłych niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym (w latach 2013 i 2019)

Turnusy rehabilitacyjne osoby dorosłe	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Osoby dorosłe	181 980,00	237	286 481,00	274
Pracownicy ZPCh	1 062,00	2	0	0
Opiekunowie	34 136,00	64	52 734,00	69
Ogółem	217 178,00	303	339 215,00	343

Tab. nr 13 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym podział ze względu na płeć (w latach 2013 i 2019) :

Turnusy rehabilitacyjne osoby dorosłe	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Kobiety	145 432,00	169	178 890,00	171
Mężczyźni	71 746,00	80	218 713,00	231
Ogółem	217 178,00	249	397 603,00	402

Tab. nr 14 Liczba dzieci oraz opiekunów dzieci niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym (w latach 2013 i 2019) :

Turnusy rehabilitacyjne osoby dorosłe	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Dzieci i młodzież niepełnosprawna	31 158,00	27	38 160,00	33
Opiekunowie	12 218,00	23	20 228,00	26
Ogółem	43 376,00	50	58 388,00	59

Tab. nr 15 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym podział ze względu na miejsce zamieszkania (w latach 2013 i 2019) :

Turnusy rehabilitacyjne osoby dorosłe	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Mieszkańcy miast	208 394,00	299	314 678,00	326
Mieszkańcy wsi	52 160,00	54	82 925,00	76
Ogółem	260 554,00	353	397 603,00	402

Tab. nr 16 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, podział ze względu na wiek (w latach 2013 i 2019) :

Wyszczególnienie	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Osoby dorosłe	403 193,00	1173	725 983,00	709
Dzieci i młodzież	76 065,00	116	56 519,00	31
Ogółem	479 258,00	1289	782 502,00	740

Tab. nr 17 Podział wniosków ze względu na płeć osoby niepełnosprawnej – (w latach 2013 i 2019) :

Wyszczególnienie	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Kobiety	258 662,00	832	397 124,00	446
Mężczyźni	144 531,00	341	328 859,00	263
Dzieci i młodzież niepełnosprawna	76 065,00	116	56 519,00	31
Ogółem	479 258,00	1289	782 502,00	740

Tab. nr 18 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze podział ze względu na miejsce zamieszkania (w latach 2013 i 2019) :

Wyszczególnienie	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Mieszkańcy miast	326 815,00	957	214 090,00	196
Mieszkańcy wsi	152 443,00	332	568 412,00	544
Ogółem	479 258,00	1289	782 502,00	740

Tab. nr 19 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu oraz technicznych(w latach 2013 i 2019) :

Wyszczególnienie	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Dofinansowanie barier architektonicznych	165 199,00	29	224 472,00	48
Dofinansowanie barier w komunikowaniu	0,00	0	25 200,00	27
Dofinansowanie barier technicznych	6 644,00	3	18 000,00	9
Ogółem	171 843,00	32	267 672,00	84

Tab. nr 20 Liczba dofinansowań do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (w latach 2013 i 2019) :

Wyszczególnienie	2013		2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób	Realizacja w zł	Ilość osób
Dofinansowanie do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	38 883,00	1105	9 000,00	443

Tab. nr 21 Liczba dofinansowań w ramach programu „Aktywny Samorząd”:

Wyszczególnienie	2019	
	Realizacja w zł	Ilość osób
Moduł I	42.111,60	8
Moduł II	83.133,51	38

Tab. nr 22 Środki PFRON przeznaczone na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych (dane za lata 2013 i 2019) :

Wyszczególnienie	2013	2019
Rehabilitacja zawodowa	0,00	50 000,00

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie realizowało projekt pn. „Lepsza przyszłość” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, Oś IX Włączenie społeczne, Działanie IX.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Poddziałanie IX.1.1 Aktywizacja społeczno – zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Celem projektu „Lepsza przyszłość” było podniesienie poziomu aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej mieszkańców powiatu kutnowskiego, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Projekt realizowany był w okresie od 01.01.2018r do 31.12.2019r. w dwóch edycjach. Skierowany był do 80 osób niepełnosprawnych w wieku od 18 do 64 lat oraz do 20 osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych.

Formy wsparcia w projekcie:

1. Poradnictwo psychologiczne indywidualne i grupowe;
2. Wyjazdowe warsztaty terapeutyczne;
3. Szkolenia na temat praw i uprawnień służących przywróceniu samodzielności życiowej;
4. Trening gospodarowania budżetem domowym;
5. Poradnictwo zawodowe indywidualne;
6. Szkolenia zawodowe (wyplata stypendium szkoleniowego)
7. Kurs prawa jazdy kat. B dla usamodzielnianych wychowanków (wyplata stypendium szkoleniowego)
8. Kurs komputerowy dla osób niepełnosprawnych i usamodzielnianych wychowanków (wyplata stypendium szkoleniowego)

W 2019 roku w projekcie wzięło udział 40 osób niepełnosprawnych oraz 10 osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych, które skorzystały z w/w form wsparcia.

W ramach szkoleń zawodowych odbyły się takie szkolenia jak:

- „Pracownik administracyjno – biurowy z elementami księgowości, kadr i płac”.
- Szkolenie ukończyło 20 osób,
- „Opiekun osób starszych”. – Szkolenie ukończyło 9 osób,
 - „Profesjonalny handlowiec”. – Szkolenie ukończyło 18 osób.

Szkolenia zawodowe ukończyło ogółem 47 osób. 2 osoby nie przystąpiły do udziału w szkoleniu, a 1 osoba nie ukończyła go.

Dużym zainteresowaniem cieszył się kurs komputerowy, skierowany do osób niepełnosprawnych. W 2019 roku z tej formy wsparcia skorzystali również usamodzielniani wychowankowie.

Dofinansowanie projektu ze środków Unii Europejskiej wyniosło 535 208,53 zł.

Udział w Projekcie „Lepsza przyszłość” był bezpłatny.

2.2.3. Powiatowy Urząd Pracy

Szczegółowe dane dotyczące osób niepełnosprawnych bezrobotnych na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia tabela poniżej.

Tab. nr 23

Wyszczególnienie		2017	2018	2019
1.	Liczba osób bezrobotnych, w tym:	3 891	3 671	3 295
a.	kobiet	2 230	2 186	1 938
b.	mężczyzn	1 661	1 485	1 357
c.	z terenów wiejskich	1 776	1 685	1 487
d.	w wieku 18-24	476	410	392
e.	w wieku 25-34	1 092	1 041	929
f.	w wieku 35-44	927	928	841
g.	w wieku 45-54	782	694	625
h.	w wieku 55-59	418	392	318
i.	w wieku 60 i więcej	196	206	190
2.	Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku, w tym	439	442	552
a.	kobiet	238	253	314
b.	mężczyzn	201	189	238
3.	Liczba osób bezrobotnych z orzeczoną niepełnosprawnością, w tym	275	244	254
a.	kobiet	123	125	109
b.	mężczyzn	152	119	145
c.	z prawem do zasiłku ogółem	56	40	49
d.	z prawem do zasiłku kobiet	31	20	23
e.	z prawem do zasiłku mężczyzn	25	20	26
3	stopa bezrobocia za grudzień¹	9,4	8,9	8,0

Z powyższej analizy wynika, iż liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych utrzymuje się na stałym poziomie. W powiecie kutnowskim występuje stosunkowo duże bezrobocie, dlatego osobom niepełnosprawnym trudno jest uzyskać zatrudnienie.

Urząd pracy realizuje zadania skierowane dla osób niepełnosprawnych w postaci:

1) zdobycia pierwszego doświadczenia zawodowego niepełnosprawnym absolwentom, w tym:

- pozyskiwanie pracodawców mogących przyjąć niepełnosprawnych absolwentów do odbycia stażu zawodowego,
- skierowanie niepełnosprawnych absolwentów do odbycia stażu u pracodawcy.

2) szkolenia i przekwalifikowania, w tym:

- objęcie osób niepełnosprawnych wobec których ustalono celowość podwyższenia lub zmiany kwalifikacji szkoleniami,
- skierowanie na szkolenie osoby niepełnosprawnej, która ma możliwość zatrudnienia po ukończeniu wskazanego przez nią szkolenia,
- przeszkolenie niepełnosprawnych na wniosek pracodawcy.

3) poradnictwa zawodowego, w tym:

- objęcie zainteresowanych osób niepełnosprawnych usługami z zakresu poradnictwa zawodowego, indywidualnego i grupowego,
- objęcie jak najszerzej grupy osób niepełnosprawnych warsztatowa formą nauki umiejętności poruszania się po rynku pracy i uzyskania zatrudnienia (pisanie CV, listu motywacyjnego).

4) organizowania prac interwencyjnych

5) pośrednictwa pracy, w tym:

- dobór odpowiedniej pracy dla osób z określonym stopniem niepełnosprawności,
- informowanie zakładów pracy o możliwościach zawodowych osób niepełnosprawnych i przywilejach pracodawców związanych z zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej,

6) przygotowania zawodowego polegającego na:

- zdobyciu nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych w miejscu pracy,
- przyznaniu stypendium w wysokości zasiłku dla bezrobotnych w czasie trwania przygotowania zawodowego mogącego trwać od 3 do 6 miesięcy,

7) skierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej.

Osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kutnie jako bezrobotne lub poszukujące pracy korzystają z usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, świadczonych przez doradców klienta (pośredników pracy i doradców zawodowych) umożliwiających powrót na rynek pracy. Ponadto osoby posiadające status osoby bezrobotnej mogą korzystać ze wszystkich usług i instrumentów rynku pracy realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie na

podstawie ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i finansowane są ze środków Funduszu Pracy.

W latach 2017-2019 osoby bezrobotne z orzeczoną stopniem niepełnosprawności korzystały z następujących form aktywizacji:

Tab. nr 24

Forma aktywizacji	2017	2018	2019
Staże	37	16	21
Roboty publiczne	33	29	16
Prace interwencyjne	0	1	1
Doposażenie stanowisk pracy	5	10	6
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	3	3	2
Bon na zasiedlenie	1	1	0
Szkolenia	1	1	0
Prace społecznie użyteczne	3	0	0

Zgodnie z uchwałami Rady Powiatu w Kutnie Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie realizuje zadania związane z aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych na podstawie ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, które finansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ze środków w/w Funduszu urząd zaktywizował w latach 2017-2019 - 3 osoby w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowisk pracy:

- w 2017 roku - 1 osobę, wydatek poniesiony na ten cel to 25 000 zł,
- w 2018 r. - 2 osoby, poniesiony wydatek to 50 000 zł.

Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie współpracuje z organizacjami pozarządowymi m.in. w zakresie wpierania ich działalności poprzez finansowanie miejsc pracy lub stażu, które dedykowane są osobom posiadającym status osoby bezrobotnej, niezależnie od posiadanego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

W analizowanym okresie:

- 8 osób bezrobotnych z orzeczoną stopniem niepełnosprawności skorzystało z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, kwota udzielonej dotacji dla 1 osoby to 20 000 zł.
- 2 osoby skorzystały ze szkoleń, w tym 1 osoba w 2017 r. uczestniczyła w szkoleniu pn. "Montaż i eksploatacja systemów sterowania ruchem kolejowych z dodatkowymi

uprawnieniami SEP do 1 kV” – koszt szkolenia 350 zł oraz 1 osoba uczestniczyła w 2018 r. w szkoleniu pn. „Stylizacja paznokci metodą tytanową” - koszt szkolenia 3 820 zł.

2.2.4. Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej powiatu kutnowskiego

Realizacją zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz pomocy środowiskowej w powiecie kutnowskim zajmują się ośrodki pomocy społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żychlinie,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośniewicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bedlnie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzyżanowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łaniewicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oporowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach.

Pomoc społeczna polega na przyznawaniu świadczeń wynikających z ustawy. Udzielane wsparcie ma charakter pieniężny i niepieniężny. Większość świadczeń pieniężnych przysługuje osobom, których dochody nie przekraczają ustalonego kryterium dochodowego.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają następujących świadczeń pieniężnych dla osób niepełnosprawnych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej:

- zasiłek stały – przysługuje z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z racji niepełnosprawności ,
- zasiłek okresowy –przysługuje ze względu na długotrwałą chorobę lub niepełnosprawność,
- zasiłek i pożyczkę na ekonomiczne usamodzielnienie –zorganizowanie własnego warsztatu pracy oraz urządzeń ułatwiających pracę osobom niepełnosprawnym.

- inne świadczenia tj. zasiłki celowe na zakup leków, leczenie, zakup opału,

Inną formą świadczeń pieniężnych wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej są świadczenia rodzinne przyznawane w sposób obligacyjny na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych:

- zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne – wypłacane dla uprawnionych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów

Świadczenia niepieniężne realizowane dla osób niepełnosprawnych:

- udzielanie pomocy w postaci posiłku, odzieży,
- realizacja pracy socjalnej –pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, rozwiązywaniu podstawowych problemów rodziny,
- udzielanie specjalistycznego poradnictwa zwłaszcza prawnego, psychologicznego, rodzinnego.
- usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi
W myśl rozporządzenia wszystkie usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi są usługami specjalistycznymi. Realizowane są przez pracę socjalną, terapię pedagogiczną, logopedyczną, psychologiczną, pielęgnację chorego, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności rodziny i najbliższego otoczenia do wspierania procesu adaptacji społecznej, współtworzenie systemu oparcia społecznego, inne działania.

2.2.5 Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej służą rehabilitacji niepełnosprawnych mieszkańców powiatu w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy, a których zakwalifikowano do rehabilitacji w formie terapii zajęciowej.

W powiecie kutnowskim funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kutnie i w Żychlinie. Obie placówki prowadzone są przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz osób z Niepełnosprawnością Intelktualną.

Działania podejmowane przez Warsztaty zmierzają do rozwoju ogólnego każdego uczestnika, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznych oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego.

Biorąc pod uwagę skalę niepełnosprawności mieszkańców powiatu konieczny jest dalszy rozwój infrastruktury społecznej i powstawanie placówek, gdzie pomoc otrzymają osoby o najwyższym stopniu niepełnosprawności.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa najważniejsze elementy funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.

Warsztat jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Tab. nr 25 Finansowanie WTZ Kutno :

Wyszczególnienie	2013	2019
Środki PFRON	443 880,00	633.360,00
Środki z budżetu Starostwa	49 320,00	70.374,00

Tab. nr 26 Finansowanie WTZ Żychlin :

Wyszczególnienie	2013	2019
Środki PFRON	443 880,00	542.880,00
Środki z budżetu Starostwa	49 320,00	60.320,00

Tabela nr 27. Warsztaty funkcjonujące w powiecie kutnowskim

Warsztat Terapii Zajęciowej w Kutnie
29 Listopada 27, 99-300 Kutno

Data utworzenia: **18 lutego 1996r.**
Data rozpoczęcia działalności: **1 kwietnia 1996**

Pracownie terapeutyczne:

plastyczna,
rękodzieła,
krawiecka,
arteterapii,
gospodarczo-gastronomiczna
życia codziennego
umiejętności społecznych

Liczba uczestników: **35**

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR z 2019 roku.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Żychlinie
Dobrzelińska 6, 99-320 Żychlin

Data utworzenia: **28 grudnia 1999r.**
Data rozpoczęcia działalności: **1 marca 2000**

Pracownie terapeutyczne:

stolarsko-modelarska,
komputerowo-poligraficzna,
tkacko-dziewiarsko-krawiecka,
gospodarstwa domowego,
plastyczno-techniczna,
muzyczno-humanistyczna

Liczba uczestników: **30**

Uczestnikami warsztatu są osoby niepełnosprawne, które ukończyły 18 rok życia i posiadają wskazania do terapii zajęciowej zawarte w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, wydanym przez właściwy organ. Obejmują terapią 65 osób niepełnosprawnych. Terapia

indywidualna i grupowa prowadzona w Warsztatach odbywa się w pracowniach, a grupa terapeutyczna liczy 5 uczestników.

Celem warsztatu jest:

-aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych
-stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Każdy uczestnik realizuje indywidualny program rehabilitacji i terapii zgodnie z planem działalności warsztatu i programem poszczególnych pracowni.

Programy są okresowo oceniane, modyfikowane i doskonalone. Rada programowa w skład, której wchodzi pracownicy merytoryczni warsztatu dokonuje oceny postępów rehabilitacji uczestników co pół roku. Ocena roczna jest dokonywana w obecności uczestnika terapii oraz przedstawiciela Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie.

Ocena postępów uczestnika ma charakter punktowy i jest prowadzona według systemu opracowanego przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa realizowana jest poprzez odpowiednie metody i formy terapii. W ramach rozwijania zdolności do samodzielnego wykonywania czynności życia codziennego uczestnicy wykonują ćwiczenia w zakresie samoobsługi, umiejętności higienicznego i estetycznego przyrządzania posiłków, obsługi urządzeń AGD, umiejętności odpowiedniego zachowania się, umiejętności dbania o wygląd zewnętrzny i higienę osobistą.

Formy terapii stosowane w warsztatach:

- terapia grupowa,
- terapia indywidualna,
- muzykoterapia,
- arteterapia,
- ergoterapia,
- socjoterapia,
- kinezyterapia,
- wsparcie psychologiczne,
- zajęcia rekreacyjne,

Treningi:

- umiejętności interpersonalnych,

- asertywności,
- rozwiązywanie trudnych sytuacji,
- komunikacji,
- ekonomiczny,

Metody pracy:

- słowne,
- praktyczne,
- oglądowe,
- programowe,
- weryfikacyjne,
- objaśniająco - poglądowe.

W WTZ uczestnicy otrzymują środki finansowe w ramach „treningu ekonomicznego” wypłacane zgodnie z obowiązującym w placówce regulaminem. Wysokość kwoty określana jest na podstawie zaangażowania w pracę oraz obecności na zajęciach.

Uczestnicy Warsztatów w 2019 roku brali udział w imprezach kulturalnych, spotkaniach okolicznościowych, imprezach integracyjnych, wycieczkach, turnusach rehabilitacyjnych, festiwalach i przeglądach twórczości, konkursach, zawodach sportowych. Najważniejsze z nich to: Dzień Godności Osoby z Niepełnosprawnością Intelktualną, Spartakiada Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie.

2.2.6. Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej przeznaczone są dla osób potrzebujących całodobowej opieki i względem, których nie ma możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę. DPS świadczą całodobową opiekę poprzez zaspokojenie mieszkańcom potrzeb bytowych, edukacyjnych, wspomagających i społecznych na poziomie obowiązującego standardu.

Mieszkańcy domów mają zapewnioną obsługę medyczną, korzystają z usług rehabilitacyjnych na miejscu, jak również podczas organizowanych przez placówki turnusach rehabilitacyjnych w okresie lata.

W domach prowadzona jest terapia zajęciowa dostosowana do możliwości psychofizycznych mieszkańców oraz do ich zainteresowań. Organizowanych jest szereg imprez kulturalnych, turystycznych i współzawodnictwa rehabilitacyjno – sportowego.

Każdy DPS zatrudnia, zgodnie ze standardami, opiekunów oraz terapeutów, w tym zajęciowych. W każdym domu znajduje się plan pracy imprez integracyjnych i okolicznościowych, dzięki któremu mieszkańcy mają odpowiednio zorganizowany czas wolny.

Domy Pomocy Społecznej są formą opieki instytucjonalnej, w których przebywają osoby nie mogące żyć samodzielnie ze względu na stan zdrowia, trudną sytuację rodzinną, pewne uwarunkowania społeczne i finansowe.

Na terenie powiatu kutnowskiego na dzień 31.12.2019 roku funkcjonowało 6 domów pomocy społecznej, w tym jeden prowadzony na zlecenie Powiatu Kutnowskiego przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Prowincję Warszawską, w drodze przeprowadzonego otwartego konkursu ofert.

Domy Pomocy Społecznej w powiecie kutnowskim na dzień 31.12.2019 roku dysponowały 558 miejscami statutowymi.

Wykaz Domów wraz z określeniem typu i rozkładem miejsc statutowych przedstawia poniższa tabela.

Poniższa tabela obrazuje określenie typu domu oraz liczbę miejsc statutowych w poszczególnych jednostkach.

Tab. nr 28 Określenie typu DPS oraz liczby miejsc statutowych (dane za rok 2013 i 2019) :

Nazwa domu	Typ domu Rok 2013	Liczba miejsc statutowych rok 2013	Typ domu Rok 2019	Liczba miejsc statutowych rok 2013
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie ul. Krzywoustego 11	Dla osób przewlekle somatycznie chorych	71	dla osób w podeszłym wieku i dla osób przewlekle somatycznie chorych	71
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie ul. Oporowska 27	Dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	130	dla osób dorosłych niepełnosprawny ch intelektualnie	130
Dom Pomocy Społecznej w Pniewie	Dla osób w podeszłym wieku	72	dla osób w podeszłym wieku i dla osób przewlekle	72

			somatycznie chorych	
Dom Pomocy Społecznej w Wojszycach	Dla osób przewlekłe chorych psychicznie	130	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	130
Dom Pomocy Społecznej w Woli Chruścińskiej	Dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	95	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	95
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie ul. Sobieskiego 49 (DPC prowadzony przez Zgromadzenie S.S. Albertynek)	Dla kobiet przewlekłe somatycznie chorych	60	dla kobiet przewlekłe somatycznie chorych	60
RAZEM :		558		558

2.2.7 Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Zadaniem Ośrodka jest podejmowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych w sytuacji nagłego bądź przewlekłego kryzysu zmierzających do rozwiązania lub poprawy sytuacji Klienta poprzez :

- złagodzenie objawów ostrej reakcji na kryzys
- przywrócenie równowagi psychicznej
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie poprzez ukierunkowanie na rozwiązanie.

Pracownicy Ośrodka świadczą bezpłatną pomoc osobom dorosłym i dzieciom, które dotknięte zostały:

- ▶ przemocą domową
- ▶ traumatycznym wydarzeniem życiowym
- ▶ kryzysem małżeńskim/konflikty rodzinne
- ▶ utratą, osieroceniem, żałobą
- ▶ problemem samobójstwa, zaburzenia osobowości, zachowania dewiacyjne
- ▶ trudnościami wychowawczymi
- ▶ kryzysem spowodowanym ubóstwem, bezrobociem, przewlekłą chorobą itp.

Poza pomocą, specjaliści Ośrodka koordynują działania pomocowe, współpracują z innymi instytucjami na terenie miasta , powiatu kutnowskiego i kraju.

Ośrodek świadczy usługi w zakresie:

- porad wczesnej interwencji;
- doradztwa i poradnictwa;
- terapii krótkoterminowej;
- pomocy psychologicznej i terapii długoterminowej;
- porad prawnych;
- porad socjalno – bytowych.

Działalność terapeutyczna Ośrodka:

- Świadczona pomoc ma charakter wczesnej interwencji, diagnozy problemu, pomocy psychologicznej, terapii wyprowadzającej z ostrego kryzysu oraz terapii krótkoterminowej. W potrzebnych przypadkach terapia przybiera charakter terapii długoterminowej.
- Terapia indywidualna skierowana na rozwiązanie konkretnego problemu z zastosowaniem metod terapii krótkoterminowej.
- Pomoc psychologiczna - wsparcie emocjonalne, psychoedukacja, poradnictwo związane z problemem, rozmowy wyciszające
- Pomoc pedagogiczna dla rodziców borykających się z problemami wychowawczymi.

W 2019 roku specjaliści Ośrodka pełnili dyżury w ramach „Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem”.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej współpracuje z instytucjami o podobnym profilu działania na terenie całego kraju oraz z :

- Ogólnopolskim Pogotowiem „Niebieska Linia”,
- Fundacją: „Dajemy Dzieciom Siłę” i Fundacją „ITAKA”,
- hostelami dla osób chroniących się przed przemocą,
- noclegowniami, schroniskami dla osób bezdomnych,
- ośrodkami terapii uzależnień,
- służbą zdrowia- szpitale, przychodnie specjalistyczne,
- Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Kutnie,

- Miejskimi i Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Miejskimi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej,
- Miejskimi i Gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi,
- Powiatowym Urzędem Pracy,
- Zarządem Nieruchomości Miejskich w Kutnie,
- Urzędem Miasta Kutno,
- Sądem Rejonowym w Kutnie,
- Prokuraturą Rejonową w Kutnie,
- Zespołem Kuratorskim Służby Sądowej,
- Policją.

2.2.8. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kutnie

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kutnie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej Miasta Kutno o charakterze lokalnym, do której mogą być przyjęte również osoby spoza terenu Kutna; podstawą do przyjęcia w/w osób jest podpisanie stosownego porozumienia pomiędzy Miastem Kutno, a jednostką samorządu terytorialnego (powiatem, gminą), na terenie której osoba kierowana zamieszkuje.

Dom jest ośrodkiem wsparcia pobytu dziennego przeznaczonym dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (typ A,B,C).

Dom jest przeznaczony dla przewlekłe chorych psychicznie osób, upośledzonych umysłowo oraz wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, dorosłych i małoletnich powyżej 16 roku życia, które nie wymagają leczenia szpitalnego.

Działalność ukierunkowana jest na pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rozwiązywanie codziennych problemów osób z zaburzeniami psychicznymi oraz integrację osób z zaburzeniami psychicznymi ze społecznością lokalną poprzez ich społeczną aktywizację.

Celem działalności Domu jest wspieranie uczestników i ich rodzin oraz kompensowanie skutków niepełnosprawności w sferze zdrowia psychicznego.

Dom świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym, w szczególności poprzez:

- 1)trening funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi;
- 2)trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury;
- 3)trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych;
- 4)poradnictwo psychologiczne;
- 5)pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- 6)pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia;
- 7)niezbędną opiekę;
- 8)terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację;
- 9)inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.

W zakresie realizacji swoich zadań Dom współpracuje w szczególności z rodzinami (opiekunami) i innymi osobami bliskimi uczestników, ośrodkami pomocy społecznej i powiatowym centrum pomocy rodzinie, poradniami zdrowia psychicznego, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

2.2.9. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy nr 1 w Kutnie

Jest placówką publiczną, samorządową, podlegającą organowi prowadzącemu – Starostwo Powiatowe w Kutnie oraz organowi nadzorującemu – Kuratorium Oświaty w Łodzi.. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy Nr 1 w Kutnie funkcjonuje w oparciu o statut ośrodka.

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy nr 1 im. Marii Konopnickiej w Kutnie to placówka dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Prowadzi Szkołę

Podstawową, Szkołę Przysposabiającą do Pracy oraz Branżową Szkołę I stopnia. Ponadto funkcjonuje także Zespół Rewalidacyjno - Wychowawczy oraz Zespół Wczesnego Wspomagania. Istotą programu, którym objęci są uczniowie szkoły jest uspołecznianie wychowanków, kształcenie samoświadomości i samokontroli, niezależnego funkcjonowania w domu i poza nim, maksymalny rozwój intelektualny a także zdobycie zawodu. Ośrodek posiada wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną. Dla uczniów zamiejscowych jest internat.

2.2.10. Ośrodek Szkolno – Wychowawczy dla Słabo Słyszących w Kutnie

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 jest placówką całodobową. Oferta Ośrodka jest adresowana do:

- uczniów słabo słyszących, niesłyszących,
- uczniów ze spektrum autyzmu,
- uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną,
- uczniów z zaburzeniami objawiającymi się trudnościami w komunikacji językowej: mutyzm, niedokształcenie mowy o typie afazji.

Ośrodek jest prowadzony dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania.

Celem Ośrodka jest przygotowanie wychowanków do samodzielnego udziału w życiu społecznym, do funkcjonowania zawodowego i uczestnictwa w kulturze- w możliwie najpełniejszej integracji ze społeczeństwem.

Ośrodek spełnia zadania edukacyjne, wychowawcze, profilaktyczne, terapeutyczne.

W skład placówki wchodzi:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 13,
- VII Liceum Ogólnokształcące Specjalne,
- Branżowa Szkoła Specjalna I Stopnia nr 7,
- Internat

W ramach działań edukacyjno-rewalidacyjnych oferowane są:

- wycieczki i turnusy rehabilitacyjne,
- zajęcia sportowo-rekreacyjne (w tym basen),
- zajęcia korygujące wady postawy,
- terapię psychologiczną i pedagogiczną,
- zajęcia rytmiczne, logorytmiczne,
- zajęcia korygujące wady wymowy,

- zajęcia integracyjne,
- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i rewalidacyjne
- terapię integracji sensorycznej,
- terapię ręki,
- trening umiejętności społecznych,
- biofeedback,
- język migowy.

Placówka dysponuje:

- pracowniami przedmiotowymi i salami lekcyjnymi wyposażonymi w specjalistyczne pomoce dydaktyczne,
- pracownią komputerową,
- pracownią interaktywną,
- Biblioteką z Internetowym Centrum Multimedialnym,
- gabinetem logopedycznymi i biofeedback,
- gabinetem psychologicznym i pedagogicznym (wraz z pokojem wyciszeń),
- pracownią technologii żywności,
- salą integracji sensorycznej i wczesnego wspomagania,
- salą rehabilitacji ruchowej.

2.2.11. Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno - Wychowawczy „NIEZABUDKA” w Kutnie

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy “Niezapbudka” jest niepubliczną, specjalistyczną placówką, prowadzoną przez PSONI Koło w Kutnie. Uczestnikami OREW “Niezapbudka” są dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim w wieku 3 – 25 lat, znacznym i umiarkowanym ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, w wieku 5 – 21 lat, które nie mogą realizować obowiązku przedszkolnego i szkolnego w publicznych szkołach.

Celami OREW “Niezapbudka” są m. in.:

- poprawa rozwoju psychoruchowego i społecznego, ogólnego stanu zdrowia, sprawności i umiejętności funkcjonowania w życiu społecznym lub zapobieganie pogarszaniu się tego stanu;
- rozwój osobowości, zainteresowania ludźmi, otaczającym światem, więzi społecznych, form komunikowania się, myślenia, indywidualnych uzdolnień, zainteresowań, umiejętności współżycia w grupie.

Zadania OREW ‘Niezabudka’ obejmują w szczególności:

1. realizację wczesnego wspomagania rozwoju, wychowania przedszkolnego, wychowania, nauki, rewalidacji oraz zajęć rewalidacyjno – wychowawczych;
2. rehabilitację leczniczą, funkcjonalną, opiekę zdrowotną;
3. socjoterapię, terapię psychologiczną, logopedyczną, zajęciową, elementarną, orientację zawodową oraz przygotowanie do pracy;
4. działania ułatwiające włączenie osób z niepełnosprawnością intelektualną, indywidualnie i grupowo, w życiu środowiska lokalnego, stymulacji rozwoju psychoruchowego, intelektualnego oraz społecznego;
5. wiele innych.

W OREW “Niezabudka” zatrudniani są specjaliści, pracujący w Zespole, w którego skład wchodzi:

- dyrektor
- psycholog
- logopeda
- rehabilitant
- nauczyciel
- personel wspomagający

2.2.12. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kutnie

Poradnia jest publiczną placówką oświatową obejmującą swoim zasięgiem powiat kutnowski.

Celem działania Poradni jest: zdiagnozowanie i określenie indywidualnych potrzeb klienta w zakresie edukacji i terapii oraz współpraca w tym obszarze z placówkami oświatowo - wychowawczymi.

Poradnia świadczy pomoc dziecku i jego szeroko pojętemu środowisku.

Opieką obejmuje dzieci i młodzież od urodzenia do ukończenia edukacji (w zakresie diagnozowania, orzekania, terapii i szeroko pojętej profilaktyki).

Zadania poradni:

- I. **W zakresie diagnozy** -badania dzieci zgłaszających się i zgłaszanych do poradni. Diagnoza potrzeb edukacyjnych, odchyleń i zaburzeń rozwojowych dzieci i młodzieży. Kwalifikacja do odpowiednich form pomocy psychologicznej, pedagogicznej, profilaktyczno-wychowawczej, opieki, kształcenia specjalnego i resocjalizacji.
- II. **W zakresie terapii** -różnego rodzaju formy terapii psychologicznej, pedagogicznej i społecznej w stosunku do dzieci i młodzieży, działalność terapeutyczna w szkołach i innych placówkach, konsultacje.

III. **W zakresie doradztwa** -doradztwo psychologiczne i pedagogiczne dla dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli oraz kształtowanie u młodzieży umiejętności racjonalnego wyboru kierunku kształcenia i zawodu.

IV. **W zakresie profilaktyki zaburzeń rozwojowych i trudności wychowawczych**-wspieranie rodziny i szkoły, popularyzacja wiedzy psychologicznej i pedagogicznej, rozwijanie umiejętności wychowawczych, inicjowanie różnych form pracy wychowawczej w środowisku szkolnym i pozaszkolnym dziecka.

Formy pomocy skierowane do dzieci i młodzieży :

- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- terapia logopedyczna ,
- terapia dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi,
- terapia uczniów z fobią szkolną i po próbach samobójczych,
- praca z dziećmi z wadami słuchu, wzroku, upośledzeniami,
- terapia dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym, autyzmem, mutyzmem, padaczką, zespołem Downa,
- praca z młodzieżą uzależnioną,
- praca z dziećmi i młodzieżą z wykorzystaniem relaksacji, muzykoterapii.

Formy pomocy skierowane do rodziców :

- grupy wsparcia dla rodziców dzieci słabosłyszących i głuchych,
- zajęcia edukacyjne dla rodziców dzieci dyslektycznych,
- terapia rodzin,
- współpraca z rodzinami dzieci głęboko upośledzonych,
- spotkania z rodzicami na terenie placówek.

2.3. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu kutnowskiego

Obecnie na terenie Powiatu Kutnowskiego m.in. działają na rzecz osób niepełnosprawnych organizacje pozarządowe, które zrzeszają osoby niepełnosprawne i członków ich rodzin:

1. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Kutnie,
2. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Żychlinie,
3. Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Kutnie,
4. Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Kutnie,
5. Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Kutnie,
6. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Miejsko-Powiatowe w Kutnie
7. Stowarzyszenie „Złoty Wiek” w Kutnie,
8. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Blisko Dziecka” w Żychlinie,
9. Stowarzyszenie Kutnowski Klub Amazonek,
10. Stowarzyszenie Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „Activus” w Kutnie
11. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Kutnie
12. Stowarzyszenie Hospicjum Kutnowskie,
13. Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Kutnie,
14. Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej „Salos” w Woźniakowie
15. Stowarzyszenie „Laris” w Kutnie
16. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Kutnie „PRZYSTAŃ”
17. Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży z Wadą Słuchu „Tęczowe Dźwięki” w Kutnie.
18. Stowarzyszenie „ Jesteśmy dla Was” na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną.
19. Stowarzyszenie Rodzice Razem dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej.
20. Stowarzyszenie „Tolerancja dla ADHD”.
21. Stowarzyszenie „Żyjmy Zdrowo”
22. Stowarzyszenie Aktywizacji Społecznej i Twórczej Młodzieży „Intersum”.
23. Stowarzyszenie Centrum Integracji Środowiskowej „Gucio”.
24. Stowarzyszenie Na Rzecz rozwoju Dzieci „Kalos Kaghatos”.
25. Fundacja ABI- Krośniewice

Część organizacji pozarządowych prowadzi działalność cykliczną, część działalność stałą. Różnicuje je również liczebność członków oraz stan zatrudnienia.

W środowisku można podać jedynie nieliczne przykłady realizacji wspólnych przedsięwzięć, czy stałej współpracy. Brak jest również znajomości, co za tym idzie, zrozumienia potrzeb innych rodzajów niepełnosprawności poza obejmowanym przez daną organizację.

Organizacjom pozarządowym mogą być zlecane zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych spełniają szereg ról, dlatego do zadań realizowanych przez nie należy:

- uczestnictwo w planowaniu, wdrażaniu i ewaluacji służb, usług i działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- przyczynianie się do podnoszenia świadomości społecznej i propagowaniu zmian,
- reprezentowanie środowiska osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie placówek oświatowych i rehabilitacyjnych,
- prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej na rzecz swoich członków.

2.4 . Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych została powołana przez Starostę Kutnowskiego Zarządzeniem Nr 37/2019 z dnia 23 września 2019r. Tryb działania Rady określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2003 roku w sprawie organizacji oraz trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2003 r. nr 62, poz. 560). Powiatowe rady składają się z pięciu osób, powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie danego powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (powiatów i gmin). Kadencja rad trwa cztery lata.

Do zakresu działań Powiatowej Społecznej Rady zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020r. poz. 426,528, 875) należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:

- 1) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- 2) realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- 3) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 4) ocena realizacji programów,
- 5) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

CZEŚĆ III – cele programu

Cel strategiczny:	Cel operacyjny	Uzasadnienie	Działania	Metody	Efekty	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oraz zasięg i czas trwania celu
<i>Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej problemów niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kutnowskiego, a także zapewnienie tym osobom godnego życia i możliwości pełnego oraz równoprawnego uczestnictwa w życiu</i>	Cel operacyjny nr 1: Stworzenie korzystnych warunków w środowisku lokalnym na rzecz aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych	Mimo wielu działań prowadzonych w celu uświadomienia i wyedukowania społeczeństwa powiatu kutnowskiego na temat zjawiska niepełnosprawności nadal wiedza na ten temat jest niedostateczna. Tylko niewielki procent osób niepełnosprawnych uczestniczy w życiu kulturalnym i społecznym z powodu małej wrażliwości społeczeństwa na ich potrzeby oraz ze względu na zaniżoną samoocenę i brak akceptacji.	1. Wspieranie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej. 2. Wspieranie funkcjonowania ośrodków wsparcia oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych. 3. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych. 4. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. 5. Organizowanie cyklicznych wystaw, festiwali promujących twórczość osób niepełnosprawnych. 6. Prowadzenie wsparcia specjalistycznego, w	- spotkania, pogadanki, szkolenia - ulotki, broszury informacyjne, informacje zamieszczane na portalach internetowych i w prasie - działalność placówek dydaktycznych dla osób starszych – Uniwersytet III wieku - imprezy integracyjne - aplikowanie wniosków - tworzenie programów o różnej tematyce - współpraca ze specjalistycznym i placówkami i instytucjami	- pogłębienie wiedzy na temat niepełnosprawności i podejmowania działań zapobiegawczych - nabycie umiejętności ubiegania się o pomoc przez osoby niepełnosprawne do odpowiednich jednostek właściwych ze względu na kompetencje -wdrożenie osób niepełnosprawnych do czynnego życia społecznego i kulturalnego. - rozwijanie zaplecza pomocowego dla niepełnospraw-	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - samorząd powiatowy - samorząd gminny - samorząd wojewódzki - środki pozyskane z innych źródeł w tym z Unii Europejskiej - dotacje - Narodowy Fundusz Zdrowia	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - samorząd powiatowy - samorząd gminny - samorząd wojewódzki - środki pozyskane z innych źródeł w tym z Unii Europejskiej - dotacje - Narodowy Fundusz Zdrowia	- liczba uczestników spotkań informacyjno-roboczych - ilość osób zaangażowanych w wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych - liczba zatrudnionych asystentów osób niepełnosprawnych - sporządzanie rocznych raportów z realizacji programu i przedstawianie stopnia realizacji zadań Radzie Powiatu Kutnowskiego przez Dyrektora PCPR w ramach corocznie przedstawianego sprawozdania z działalności jednostki. Zadania będą realizowane na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2021-2027

społecznym .			tym: psychologicznego, prawnego, socjalnego. 7. Utworzenie centrum informacji o prawach osób niepełnosprawnych oraz powołanie rzecznika osób niepełnosprawnych na terenie powiatu 8. Opracowanie i wdrażanie programów na rzecz aktywizacji społecznej i integracji osób niepełnosprawnych. 9. Rozwój usług wolontariackich na rzecz osób niepełnosprawnych. 10. Propagowanie zatrudnienia asystentów osób niepełnosprawnych. 11. Współpraca samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie		nych poprzez wolontariuszy i asystentów - umocnienie sfery psychicznej i zdrowotnej osób niepełnosprawnych oraz ich bliskich poprzez kontakt ze specjalistami			
-----------------	--	--	---	--	---	--	--	--

			rehabilitacji społecznej. 12. Zlecanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym i fundacjom. 13. Realizacja programów ze środków PFRON przez samorząd powiatowy.					
	Cel operacyjny nr 2 : Likwidacja barier urbanistycznych, transportowych, architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	Liczne bariery nadal stoją na przeszkodzie osobom niepełnosprawnym w codziennym funkcjonowaniu	1. Likwidacja barier architektonicznych w: - obiektach użyteczności publicznej; - placówkach edukacyjnych (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, przedszkola specjalne, szkoły specjalne, internaty szkolne, biblioteki szkolne, poradnia psychologiczno-pedagogiczna); - zakładach opieki zdrowotnej; - placówkach opiekuńczych.	- aplikowanie wniosków przez instytucje i urzędy celem pozyskania środków na likwidację barier utrudniających funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym - występowanie indywidualnych wnioskodawców o dofinansowanie likwidacji barier komunikacyjnych, transportowych i architektonicznych	- lepszy dostęp osób niepełnosprawnych do urzędów i instytucji użyteczności publicznej - promowanie architektury pozbawionej barier przy planowaniu urbanistycznym - zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług i informacji osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - samorząd powiatowy - samorząd gminny - samorząd wojewódzki - środki pozyskane z innych źródeł w tym z Unii Europejskiej - dotacje - Narodowy Fundusz Zdrowia	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - samorząd powiatowy - samorząd gminny - samorząd wojewódzki - środki pozyskane z innych źródeł w tym z Unii Europejskiej - dotacje - Narodowy Fundusz Zdrowia	- liczba zrealizowanych wniosków - liczba pojazdów komunikacji miejskiej dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych - sporządzanie rocznych raportów z realizacji programu i przedstawianie stopnia realizacji zadań Radzie Powiatu Kutnowskiego przez Dyrektora PCPR w ramach corocznie przedstawianego sprawozdania z działalności jednostki.

			2. Likwidacja barier transportowych. - komunikacji i transporcie zbiorowym. 3. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych zgodnie z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych. 4. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się, technicznych w związku indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych. 5. Udział jednostek powiatowych i gminnych w programach „Aktywny samorząd”, „Wyrównywanie różnic między regionami II” oraz innych skierowanych do osób niepełnosprawnych					Zadania będą realizowane na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2021-2027
	Cel operacyjny nr 3 : Aktywizacja zawodowa, zatrudnienie i	Brak miejsc na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych oraz niechęć pracodawców do	1. Udział powiatu w programach, których celem jest aktywizacja zawodowa osób	- przeprowadzenie medialnej kampanii promującej	- Zmniejszenie zjawiska wykluczenia zawodowego osób	- Powiatowy Urząd Pracy - Wojewódzki Urząd Pracy	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób	- ilość osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne

	przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych	zatrudniania tych osób. Mała dostępność do możliwości przekwalifikowania lub zdobycia kwalifikacji.	niepełnosprawnych. 2. Wspieranie organizacji pozarządowych działających w zakresie aktywizowania zawodowego osób niepełnosprawnych. 4. Wspieranie tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości dla osób niepełnosprawnych. 5. Zachęcanie pracodawców do tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowania 6. Realizowanie projektów systemowych unijnych dla podniesienia predyspozycji zawodowych niepełnosprawnych beneficjentów 7. Udzielanie dofinansowania osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą.	zatrudnienie osób niepełnosprawnych, - wskazywanie korzyści płynących z zatrudniania osób niepełnosprawnych podczas spotkań z przedsiębiorcami .	niepełnosprawnych - Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym i chronionym rynku pracy. - Zwiększenie liczby stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, w tym samozatrudnienia. - Utrzymanie zatrudnienia i samozatrudnienia przez osoby niepełnosprawne. - Zwiększenie kwalifikacji osób niepełnosprawnych. - Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do rynku pracy. - Zwiększenie niezależności ekonomicznej	- organizacje pozarządowe - Prywatni przedsiębiorcy - samorząd gminny i powiatowy	Niepełnosprawnych - samorząd gminny i powiatowy - dotacje ministerialne - fundusze z Unii Europejskiej - środki z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej	- ilość inkubatorów przedsiębiorczości i miejsc informacyjnych związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych - ilość udzielonych dofinansowań dla osób niepełnosprawnych na rozpoczynających działalność gospodarczą; - sporządzanie rocznych raportów z realizacji programu i przedstawianie stopnia realizacji zadań Radzie Powiatu Kutnowskiego przez Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w ramach corocznie przedstawianego sprawozdania z działalności jednostki. Zadania będą realizowane na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2021-2027
--	---	---	---	---	---	---	--	--

			8. Finansowanie wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu. 9. Prowadzenie i finansowanie szkoleń i przekwalifikowań stosownie do potrzeb osób niepełnosprawnych. 10. Wspieranie ekonomii społecznej i mieszkalnictwa chronionego dla osób niepełnosprawnych. 11. Utworzenie zakładu aktywności zawodowej lub innych instytucji ekonomii społecznej.		osób niepełnosprawnych. - Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. - Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych na stanowiskach specjalistycznych i kierowniczych.			
	Cel operacyjny nr 4: Ułatwianie dostępu osobom niepełnosprawnym do rehabilitacji	Brak świadomości znaczenia wczesnej diagnostyki i rehabilitacji w życiu osób należących do grupy ryzyka .	1. Inicjowanie tworzenia instytucji wspierających osoby niepełnosprawne. 2. Rozwój rehabilitacji	- pogadanki, spotkania, prelekcje ulotki, broszury informacyjne, informacje	- Uwrażliwienie rodziców/opiekunów na niepokojące symptomy w	- Powiatowy Urząd Pracy - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Państwowy Fundusz	- ilość nowo powstałych ośrodków i placówek rehabilitacyjnych - ilość zrealizowanych wniosków

	medycznej i pomocy terapeutycznej	Trudny dostęp do specjalistycznych placówek służby zdrowia.	medycznej poprzez doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny i odpowiednią aparaturę medyczną w placówkach służby zdrowia. 3. Zwiększanie dostępu do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych (zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady leczniczo-opiekuńcze, domy pomocy społecznej, ośrodki pobytu dziennego, itp.). 4. Rozwój wczesnego wspomagania rozwoju dzieci niepełnosprawnych. 5. Dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego w związku z indywidualnymi	zamieszczane na portalach internetowych i w prasie oraz na spotach reklamowych - aplikowanie wniosków przez indywidualnych wnioskodawców wg własnych potrzebami - realizacja projektów propagujących zdrowy i bezpieczny styl życia	rozwoju dziecka. - Umożliwienie osobom niepełnosprawnym rozwoju psychofizycznego adekwatnego do ich możliwości. - Ograniczenie pogłębiania się niepełnosprawności i jej wtórnych skutków. - Zwiększenie dostępu do usług medycznych i rehabilitacyjnych osób niepełnosprawnych, w szczególności na terenach wiejskich. -Zwiększenie dostępu dla osób niepełnosprawnych do kompleksowych usług rehabilitacyjnych.	Niepełnosprawnych - Narodowy Fundusz Zdrowia - placówki służby zdrowia - szkoły - organizacje pozarządowe - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - Zakład Opiekuńczo-Leczniczy - Domy Pomocy Społecznej	Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych -Samorząd gminny i powiatowy - dotacje - Narodowy Fundusz Zdrowia - środki Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej -środki z Unii Europejskiej	- sporządzanie rocznych raportów z realizacji programu i przedstawianie stopnia realizacji zadań Radzie Powiatu Kutnowskiego przez Dyrektora PCPR w ramach corocznie przedstawianego sprawozdania z działalności jednostki. Zadania będą realizowane na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2021-2027
--	---	--	--	--	---	--	---	---

			potrzebami osób niepełnosprawnych. 6. Promocja bezpiecznego i zdrowego stylu życia. 7. Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług konsultacyjnych, terapeutyczno-rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych. 8. Utworzenie Ośrodka Poradnictwa Rodzinnego. 9. Utworzenie ośrodka dla dzieci autystycznych.		-Rozwój świadomości i aktywnych postaw prozdrowotnych osób niepełnosprawnych. - Podniesienie świadomości społecznej na temat bezpiecznego i zdrowego stylu życia a tym samym zmniejszenie liczby osób niepełnosprawnych			
	Cel operacyjny nr 5 : Wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych	- Ograniczona oferta edukacyjna dla dzieci i młodzieży, - niskie stypendia i zapomogi dla niepełnosprawnych uczniów i studentów, - brak dostosowania procesów kształcenia do potrzeb uczniów z różnego rodzaju niepełnosprawnością ,	1. Wspieranie niepełnosprawnej młodzieży i osób dorosłych w podejmowaniu edukacji na poziomach wyższych, celem poprawy sytuacji na rynku pracy. 2. Zapewnienie dostępu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do edukacji na wszystkich	- informatory i broszury o placówkach edukacyjnych - pozyskiwanie środków na rozwój placówek oświatowych poprzez aplikowanie wniosków -udział w projektach podnoszących poziom	- podniesienie poziomu wykształcenia dzieci, młodzieży oraz osób niepełnosprawnych - rozszerzenie oferty kształcenia osób niepełnosprawnych - stworzenie możliwości	- szkoły, - przedsiębiorcy - samorząd gminny i powiatowy - Powiatowy Urząd Pracy - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej - Urząd Wojewódzki	- jakość i ilość ofert kształcenia dla osób niepełnosprawnych - ilość nowo powstałych placówek integracyjny dla dzieci i młodzieży - liczba uczniów korzystających z praktyk zawodowych - liczba zrealizowanych programów i projektów przez szkoły i placówki

		- brak możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w placówkach integracyjnych, - brak odpowiedniej ilości wykwalifikowanej kadry.	szczeblach nauczania. 3. Szkolenie kadr zajmujących się edukacją osób niepełnosprawnych. 4. Upowszechnianie informacji na temat szkół dla osób niepełnosprawnych. 5. Tworzenie infrastruktury promującej edukację osób niepełnosprawnych. 6. Podnoszenie kompetencji społecznych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. 7. Poszerzanie oferty edukacyjnej dla dzieci i osób niepełnosprawnych. 8. Podnoszenie jakości edukacji wiedzy dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz standardów specjalnych placówek oświatowych. 9. Wspieranie integracji młodzieży niepełnosprawnej poprzez przygotowanie	wykształcenia i kwalifikacje, - podejmowanie współpracy z firmami i przedsiębiorcami z terenu powiatu.	wyboru kierunku kształcenia, a co za tym idzie realizacji życiowych planów i marzeń osób niepełnosprawnych, - indywidualizacja procesów nauczania, - zatrudnienie większej liczby wykwalifikowanych pracowników	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	- środki z Unii Europejskiej - samorząd gminny i powiatowy - granty - środki budżetu państwa - subwencje oświatowe	kształcenia specjalnego - liczba wydanych informatorów - liczba konferencji, spotkań, liczba beneficjentów, - liczba nowozatrudnionych wykwalifikowanych pracowników. Zadania będą realizowane na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2021-2027
--	--	---	---	--	--	---	---	--

			uczniów do umiejętnej autoprezentacji i aktywnego samodzielnego poszukiwania pracy. 10. Wsparcie współpracy szkół i placówek kształcenia specjalnego z przedsiębiorcami działającymi na terenie powiatu					
--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.2. PODSUMOWANIE

„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021 -2027" jest dokumentem perspektywicznym, przewidzianym do realizacji w okresie 7-letnim. Program jest dokumentem otwartym. Może być zmieniany i aktualizowany w zależności od występujących potrzeb. Jest dokumentem, którego wdrażanie wymaga współpracy wielu partnerów społecznych, w tym samorządu powiatowego i samorządów gminnych, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji oświaty, kultury, sportu i turystyki, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, podmiotów zajmujących się aktywizacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacją.

Działania ujęte w tym dokumencie powinny ułatwić osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym, ułatwić funkcjonowanie w otoczeniu, a także przyczynić się do ich rehabilitacji i poprawić ich dostęp do edukacji.

Działalność prowadząca do realizacji wymienionego celu polega na tworzeniu warunków sprzyjających wyrównywaniu szans i społecznej integracji osób z niepełnosprawnością, a także na działaniach skierowanych bezpośrednio do samych osób niepełnosprawnych, prowadząc do wzmocnienia ich samodzielności i zdolności do samoorganizacji. Program zakłada, że końcowym i długofalowym efektem realizacji założeń będzie wzrost poziomu integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej oraz poprawa ich jakości życia.

Treść powyższego programu została poddana konsultacjom społecznym.